

Direktør Peter Bower
Nordisk Cryobank ApS
Falkoner Allé 63, 2. sal
2000 Frederiksberg

bower@nordiccryobank.com

GENERALDIREKTØREN

DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK-0999 København C
T +45 3520 3040
www.dr.dk

Maria Rørbye Rønn
D +45 3520 8012
E mrr@dr.dk
23.11. 2012

Kære Peter Bower,

Du har den 6. november 2012 klaget over DR's dækning af Nordisk Cryobank i perioden 23. september 2012 til 31. oktober 2012. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og lavet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn
Generaldirektør

Kopi: Journalen

Redaktionschef Lars Steen Pedersen
Redaktionschef Jesper Steen Olsen
Advokat Peter Skov
Nyhedsdirektør Ulrik Haagerup
Projektmedarbejder Marianne Juul

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør
Klage over DR's dækning af *Nordisk Cryobank* fra
23. september til 31. oktober 2012

Et indslag i *21 Søndag* på DR1 den 23. september 2012 fortalte, at en sæddonor fra sædbanken Nordisk Cryobank ApS havde videregivet den genetiske sygdom NF1 til en række børn igennem sædbanken. Indslaget blev indledt med følgende:

Vært: *"I aften kan 21 Søndag dokumentere, at han (donoren, jmol) har videregivet en alvorlig genetisk sygdom til mindst ni børn, og at den sædbank, som solgte donorsæden, undlod at informere myndighederne om mistanken i flere måneder."*

Af en artikel på dr.dk samme dag hedder det endvidere under overskriften *"Dansk sædbank dækkede over arvelig sygdom"* blandt andet:

"Sædbanken fik den første advarsel i juni 2009, hvor en fertilitetsklinik kontakter sædbanken og oplyser den om, at et af donorens barn er født med sygdommen NF1. Ifølge Sundhedsstyrelsen er reglerne her klare: Sædbanken skal i den situation omgående stoppe med at bruge sæden og advare de klinikker, der har købt den. Der går imidlertid et halvt år, inden Nordisk Cryobank reagerer. I den periode bliver mindst to kvinder insemineret - en af dem har i dag et sygt barn."

Inden udsendelsen samme dag klagede direktør i *Nordisk Cryobank*, Peter Bower til redaktionen over DR's programomtale, som blandt andet lød:

"Ni børn, lavet ved kunstig befrugtning, er blevet født med en alvorlig arvelig sygdom, fordi sædbanken sløsede. Hele den tragiske sag rulles op i 21 Søndag ..."

Redaktionen ændrede på denne foranledning programomtalen.

Kommunikationen efter den første udsendelse førte først den 29. oktober til en egentlig klage fra Peter Bower. Her klagede han til redaktionen over to artikler på dr.dk fra hhv. den 28. og 29. oktober 2012:

(<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/28/144229.htm> og <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/28/172204.htm>).

DR bragte i den forbindelse følgende rettelse på *DR Nyheders Fejl og fakta*-side den 30. oktober 2012 - ledsaget af tilsvarende rettelser i de omtalte artikler:

"I to artikler på www.dr.dk optrådte der søndag den 8. oktober (den rette dato er d. 28. oktober, jmol) og mandag den 29. oktober fejlagtige formuleringer om sædbanken Nordisk Cryobank."

I den første artikel - med overskriften 'Sædbank meldt til politiet' - fremgik denne formulering:

"Politianmeldelsen fra Sundhedsstyrelsen kommer kun fire uger efter, at 21 SØNDAG kunne fortælle, hvordan Nordisk Cryobank begik en række alvorlige fejl, da en af sædbankens donorer videregav den alvorlige og arvelige sygdom - NF1 - til adskillige børn, fordi sæden ikke blev fjernet hurtigt nok fra markedet."

Der er ikke tale om 'adskillige børn'. I skrivende stund er der kun rapporteret om, at donoren videregav sygdommen NF1 til ét barn.

Den anden artikel - med overskriften 'Sundhedsstyrelsen kritiseres for dårlig kontrol af sædbanker' - fremgik to upræcise formuleringer:

"For en måned siden kom Nordisk Cryobank i søgelyset, fordi selskabet i over et halvt år solgte sæd, selvom det vidste, at donoren videregav en alvorlig arvelig sygdom."

Her burde det have fremgået klarere, at sædbanken Nordisk Cryobank havde 'mistanke' om, at donoren kunne være bærer af den arvelige sygdom NF1.

Og i samme artikel:

"I den sag viste det sig, at Nordisk Cryobank solgte sæd fra donoren i over et halvt år, selvom den vidste, at donoren led af den arvelige sygdom."

Også her burde det klarere have fremgået, at sædbanken Nordisk Cryobank havde 'mistanke' om, at donoren kunne være bærer af den arvelige sygdom NF1.

Fejlene er rettet i de pågældende artikler.

Ligeledes optrådte samme fejlagtige formulering i radioprogrammet 'P1 Morgen' mandag den 29. oktober, hvor den også præciseres.

Vi beklager."

Samme dag (d. 30. oktober 2012) klagede Peter Bower til redaktionen over, at de to rettelser på dr.dk var utilstrækkelige, og at artiklerne fortsat indeholdt faktuelle fejl. Endvidere klagede Peter Bower over artiklen "*Critique of sperm bank controls*" (http://www.dr.dk/Nyheder/Andre_sprog/English/2012/10/29/123946.htm) på dr.dk's engelsksprogede side.

I klagen af 30. oktober hed det blandt andet:

"Jeg kan se at denne historie er blevet rettet:

<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/28/144229.htm> (rettet fra "...adskillige børn..." til "...mindst et barn..."

Da alt den research som Sundhedsstyrelsen, DR og sædbanken har foretaget kommer frem til præcist 1 (et) barn, så ville det jo være nærliggende at skrive "... et barn...". Uanset, så er det jo pludseligt et helt andet billede end den historie i tegnede I jeres indslag i 21Søndag d. 23/9, 2012. Desuden blev I gentagne gange gjort

opmærksom på dette faktum. Inklusiv email korrespondance med Jesper Steen Olsen og Lars Steen Pedersen som jeg har indsat nederst i denne email.

Jeg kan se at denne historie er blevet rettet:

<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/28/172204.htm>

"For en måned siden kom Nordisk Cryobank i søgelyset, fordi selskabet i over et halvt år solgte sæd, selvom det vidste, at donoren videregav en alvorlig arvelig sygdom."
rettet til

"For en måned siden kom Nordisk Cryobank i søgelyset, fordi selskabet i over et halvt år solgte sæd, selvom der var mistanke om, at donoren var bærer af en alvorlig arvelig sygdom."

Dette er fortsat ikke korrekt! Mistanken opstod først 23. oktober, 2009, og donors sæd er ikke solgt efter denne dato. Donors sæd er sidst solgt d. 10/9, 2009 og der var på daværende tidspunkt ikke belæg for mistanke om risiko.

og

"I den sag viste det sig, at Nordisk Cryobank solgte sæd fra donoren i over et halvt år, selvom den vidste, at donoren led af den arvelige sygdom."
rettet til

"I den sag viste det sig, at Nordisk Cryobank solgte sæd fra donoren i over et halvt år, selvom der var en mistanke om, at donoren kunne være bærer af den arvelige sygdom."

Igen er denne rettelse fortsat ikke korrekt i henhold til ovenstående.

Jeg er yderligere blevet opmærksom på faktuelle fejl i denne artikel:

http://www.dr.dk/Nyheder/Andre_sprog/English/2012/10/29/123946.htm

"One month ago, Nordisk Cryobank made headlines after it emerged the company had knowingly sold sperm from a donor with a serious hereditary disease for more than six months."

I henhold til det ovenfor beskrevne er dette ikke korrekt.

"Søgaard received a letter from the Danish Health and Medicines Agency a few days ago, informing her that serious complications have been reported among children from this donor."

Der er ikke tale om "children", men et enkelt barn."

Så vidt Peter Bowers klage den 30. oktober. DR rettede efterfølgende den engelsksprogede artikel, men afviste efterfølgende at efterkomme klagers anmodning om yderligere at rette artiklerne fra den 28. og 29. oktober.

Den 31. oktober 2012 bragte TV Avisen 21.30 et indslag om Nordisk Cryobank, hvor det blandet andet fremgik, at Sundhedsstyrelsen havde modtaget indberetninger om yderligere seks tilfælde, hvor Nordisk Cryobank fortsatte salget af sæd fra donorer,

selvom der var mistanke om, at de bar på arvelige sygdomme. Indslaget afsluttedes med følgende:

Vært: *"Nordisk Cryobank har ikke besvaret vores henvendelser, men har her til aften udsendt en pressemeddelelse, hvor sædbanken afviser Sundhedsstyrelsens påstande."*

Dagen efter – den 1. november 2012 – klagede Peter Bower til redaktionen over artiklen *"Flere sager mod politianmeldt sædbank"*

(<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/31/162754.htm>) på dr.dk, idet klager mente, at Nordisk Cryobank ikke fik mulighed for at svare på den kritik, som artiklen rejste mod sædbanken. Endvidere klagede Bower over, at pressemeddelelsen fra Nordisk Cryobank i forbindelse med sagen ikke blev citeret i tilstrækkeligt omfang i tv-udsendelsen d. 31. oktober.

I henvendelsen gentog klager også sin anmodning om, at artiklen *"Sundhedsstyrelsen kritiseres for dårlig kontrol af sædbanker"*

(<http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/28/172204.htm>) fra den 29. oktober 2012 blev rettet med følgende begrundelse:

"I skriver direkte, at vi har solgt donors sæd i over et halvt år efter mistanke. Det har vi ikke, og det har jeg tydeligt forklaret, at vi ikke har. Og dette er uanset hvilken begrundelse I vælger udgør et mistankegrundlag. Nordisk Cryobank har i mistankeperioden heller ikke annonceret donors sæd til salg. I har ingen dokumentation for, at vi skulle have solgt donors sæd i den tidsperiode I angiver, og vi beder jer derfor igen om omgående at rette dette."

Efter at redaktionschef Lars Steen Pedersen afviste denne klage i sin helhed, valgte klager at anke alle udestående klagepunkter til lytternes og seernes redaktør.

I klagen til lytternes og seernes redaktør hedder det sammenfattende:

"Samlet set har DRs dækning af sagen været unuanceret og efterladt seere og læsere med et forkert billede. Dækningen har været præget af sensationsjagt, og fakta er i flere tilfælde forkerte og i mange tilfælde bevidst præsenteret/udeladt for at dreje historien og seernes/læsernes indtryk i negativ retning."

I klagen til lytternes og seernes redaktør fremfører klager en række konkrete kritikpunkter vedr. DR's dækning af Nordisk Cryobank. Sammenfattende kan syv konkrete kritikpunkter identificeres – jf. gennemgangen nedenfor.

Jeg har nu gennemgået sagen og afleverer hermed min indstilling:

Det centrale i Peter Bowers anke er tolkningen af forløbet, efter at Nordisk Cryobank modtager den første underretning om et barn med NF1. Jeg har derfor opstillet denne tidslinje til beskrivelse af forløbet:

27. juni 2009

Nordisk Cryobank (NCB) får rapporteret det første tilfælde af NF1 fra Belgien. Genetiker Susanne Timshel undersøger donoren i perioden 27. juni til 14. juli 2009, hvor donoren, ifølge NCB, frikendes af genetikeren. Donoren karantæneres ikke perioden.

11. juli 2009

Kvinde insemineres med sæd fra donor. Kvindens barn fødes med NF1.

14. juli 2009

Genetikeren færdiggør sin rapport om donor. Den konkluderer at donor ikke belastes af rapporten om NF1-tilfældet. Donor karantæneres ikke og myndigheder og fertilitetsklinikker underrettes ikke.

10. september 2009

NCB sælger ifølge Peter Bower donors sæd for sidste gang.

23. oktober 2009

NCB modtager rapporter om to nye tilfælde af NF1. Donoren "diskvalificeres" og en intern undersøgelse sættes i gang, men klinikker og myndigheder underrettes ikke.

2. november 2009

Nordisk Cryobank konkluderer i et internt dokument, at donor 7042 bærer sygdommen i sine gener. Nordisk Cryobank underretter fortsat ikke fertilitetsklinikkerne eller myndighederne.

23. november 2009

Kvinde insemineres på Skejby Sygehus. Barnet får ikke NF1.

21. december 2009

Efter modtagelse af testresultater underretter Nordisk Cryobank nu klinikkerne om at donor bærer sygdommen. Sundhedsstyrelsen konkluderer senere, at "... *brugen af donor 7042 reelt først var ophørt 21. december 2009.*" (notat af 27. september 2012).

5. januar 2010

Nordisk Cryobank underretter Sundhedsstyrelsen.

Anken fra Peter Bower og Nordisk Cryobank er nedenfor behandlet i de syv punkter, der har kunnet udledes af anken:

1. NCB: Programmet *21 Søndag* den 23. september 2012 efterlader seeren med det indtryk, at seks børn er født med NF1, fordi Nordisk Cryobank har dækket over sygdommen.

Min kommentar:

Det fremgår tydeligt af udsendelsen, at *21 Søndag* kun har kendskab til, at ét barn af den pågældende donor er født med NF1, efter at Nordisk Cryobank den 27. juni 2009 har modtaget den første henvendelse. Der er ikke belæg for at kritisere DR på dette punkt.

2. NCB: I artiklen "*Dansk sædbank dækkede over arvelig sygdom*" på dr.dk fremgår det fejlagtigt, at adskillige (9) børn med NF-1 skulle være undfanget, efter at Nordisk Cryobank fik kendskab til risiko ved donors sæd.

Min kommentar:

I den pågældende artikel står blandt andet:

"Sædbanken fik den første advarsel i juni 2009, hvor en fertilitetsklinik kontakter sædbanken og oplyser den om, at et af donorens barn er født med sygdommen NF1.

Ifølge Sundhedsstyrelsen er reglerne her klare: Sædbanken skal i den situation omgående stoppe med at bruge sæden og advare de klinikker, der har købt den.

Der går imidlertid et halvt år, inden Nordisk Cryobank reagerer. I den periode bliver mindst to kvinder insemineret - en af dem har i dag et sygt barn."

Det påstås således ikke i artiklen, at "adskillige" børn med NF-1 skulle være undfanget, efter at Nordisk Cryobank fik kendskab til risiko ved donors sæd. Der er ikke grundlag for at kritisere DR på dette punkt.

3. NCB: I DR's generelle dækning fremgår det fejlagtigt, at Nordisk Cryobank havde "*mistanke*" til den omtalte donor fra det tidspunkt, hvor sædbanken fik den første henvendelse om et barn af den pågældende donor fra Belgien, hvilket skete d. 27. juni 2009. Ifølge klager, fik Nordisk Cryobank først mistanke til donoren d. 23. oktober 2009.

Min kommentar:

Hvornår der er tale om "mistanke" til den pågældende donor, er et definitionsspørgsmål. DR antager, at der er tale om mistanke allerede ved første henvendelse om, at et barn af den pågældende donor har NF1, mens klager fremfører, at Nordisk Cryobank først får mistanke til donoren, efter at andet og tredje tilfælde af NF1 er konstateret hos børn af donoren.

Jeg mener det er fuldt forsvarligt, at DR omtaler det således, at der allerede fra det første tilfælde foreligger en mistanke. Sundhedsstyrelsen bruger samme definition og understreger, at blot et diagnosticeret tilfælde af NF1 hos et donorbarn er en så alvorlig bivirkning, at det straks skal indberettes (notat af 27. september 2012). Der er således ikke grundlag for at kritisere, at DR omtaler, at der allerede den 27. juni foreligger mistanke.

Det skal her tilføjes, at Peter Bower i udsendelsen den 23. september 2012 får god lejlighed til at forklare sin udlægning af forløbet.

4. NCB: I artiklen "Sundhedsstyrelsen kritiseres for dårlig kontrol af sædbanker" på dr.dk fremgår det fejlagtigt, at Nordisk Cryobank fortsatte med at sælge donors sæd i over et halvt år, selvom Nordisk Cryobank havde mistanke til donorens sæd.

Min kommentar:

Uanset om man (jf. ovenfor) antager, at der forelå mistanke allerede den 27. juni 2009 er det omstridt, hvor længe salget af donors sæd fortsatte. I en artikel på dr.dk hedder det, at "... selskabet i over et halvt år solgte sæd ...". Det sidste erkendte salg fra Nordisk Cryobank fandt imidlertid sted den 10. september 2009. Hertil kommer, at Nordisk Cryobank, ifølge egen forklaring, "diskvalificerer" donor d. 26. oktober 2009, dvs. fire måneder efter første indberetning.

Der har imidlertid ligget beholdninger af sæd fra donor 7042 på bl.a. fertilitetsklinikkerne – således bruger Skejby Sygehus donor så sent som den 23. november, fordi man angiveligt ikke er blevet advaret. Sundhedsstyrelsen konkluderer tilsvarende som omtalt ovenfor, at "... brugen af donor 7042 reelt først var ophørt 21. december 2009."

Sammenfattende kan det således fastslås, at formuleringen "... i over et halvt år solgte sæd" ikke er kritisabel, men omvendt heller ikke den mest præcise beskrivelse. Der er imidlertid dækning for, at selskabet i over et halvt år undlod at advare om mistanken.

Jeg vil derfor anbefale, at en af disse formuleringer bruges i den omtalte artikel: <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/28/172204.htm> og at en note herom tilføjes den allerede eksisterende artikel under Fejl og Fakta.

Redaktionen har under behandlingen af denne sag oplyst, at man ændrer den omstridte formulering, så der i stedet står:

"For en måned siden kom Nordisk Cryobank i søgelyset, fordi selskabet i over et halvt år ikke advarede klinikker og dermed ikke fik fjernet sæden fra markedet, selvom der var mistanke om, at donoren var bærer af en alvorlig arvelig sygdom."

Denne formulering er korrekt og i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens gennemgang af sagen.

5. NCB: Det er urimeligt at DR den 28. oktober 2012 i et interview i TV Avisen og i artiklen "*Flere sager mod politianmeldt sædbank*" på dr.dk drager klager personligt ind i sagen, selvom sagen udelukkende drejer sig om klagers professionelle virke som direktør i Nordic Cryobank.

Min kommentar:

Da klager er direktør og eneste talsmand for Nordisk Cryobank ApS er det helt forsvarligt, at han selv omtales i dækningen af sagen.

6. NCB: Det var forkert, at DR den 31. oktober 2012 i artiklen "*Flere sager mod politianmeldt sædbank*" ikke gav Nordisk Cryobank mulighed for at svare på den kritik, som fremkommer i artiklen.

Min kommentar:

Artiklen byggede bl.a. på en pressemeddelelse fra Sundhedsstyrelsen udsendt samme dag. DR søgte omkring offentliggørelsen af artiklen forgæves at få en kommentar fra Peter Bower. Da Sundhedsstyrelsen allerede havde offentliggjort de omtalte oplysninger, var det forsvarligt at bringe dem i artiklen, selvom det ikke var lykkedes forinden at få Bowers kommentar. Det følger bl.a. af, at DR ikke i artiklen fremsætter nye, selvstændige påstande, men citerer faktuelle og allerede offentliggjorte oplysninger fra en offentlig myndighed. Der er således ikke tale om noget brud på god presseskik eller på DR's Programetik i øvrigt.

DR Nyheder oplyser, at man efterfølgende uden held har forsøgt at få Peter Bower til at lade sig interviewe om sagen.

Peter Bower udsendte den 31. oktober kl. 17.30 en pressemeddelelse, som i første omgang blev blokeret af DR's spamfilter. Pressemeddelelsen havde dette indhold:

"Sundhedsstyrelsen har i dag offentliggjort påstande om, at der skulle være eller have været mistanke om risiko ved brug af en række donorer fra Nordisk Cryobank. Dette er ikke korrekt.

Der har aldrig været mistanke om risiko i forbindelse med brugen af disse donorer, og Sundhedsstyrelsen har ikke foretaget en sundhedsfaglig eller videnskabelig vurdering af de pågældende sager.

Sundhedsstyrelsen skriver til Nordisk Cryobank: "Vi henholder os alene til sædbankens lægefaglige og videnskabelige vurdering." Samme lægefaglige personale har skriftligt informeret Sundhedsstyrelsen om, at der ikke er eller har været mistanke om risiko.

- Jeg undrer mig over, at Sundhedsstyrelsen offentliggør disse besynderlige påstande, og vi vil naturligvis udnytte vores klageret, og om nødvendigt føre en sag gennem domstolene, siger direktør for Nordisk Cryobank, Peter Bower."

Selvom Peter Bower altså ifølge DR Nyheder har ikke villet lade sig interviewe om dette spørgsmål fastholder han altså ønsket om, at hans skriftlige kommentar bliver citeret. DR's historie (som den blev bragt) er ikke i modstrid med god presseskik, men jeg foreslå, at man på dette punkt imødekommer Peter Bower ved at lave denne tilføjelse til den nævnte artikel på dr.dk.

"Nordisk Cryobank har udsendt en pressemeddelelse, hvor sædbanken afviser Sundhedsstyrelsens påstande."

Hvis Nordisk Cryobank lægger pressemeddelelse på sin hjemmeside kan der henvises hertil.

7. NCB: Det var urimeligt, at DR den 31. oktober 2012 i et indslag i TV Avisen ikke i højere grad citerede Nordisk Cryobanks fremsendte pressemeddelelse, men blot konkluderede: "Nordisk Cryobank har ikke besvaret vores henvendelser, men har her til aften udsendt en pressemeddelelse, hvor sædbanken afviser Sundhedsstyrelsens påstande."

Min kommentar:

Klager havde afslået at deltage i et liveinterview i den pågældende udsendelse. Det var i sammenhængen tilstrækkeligt, at værten afslutningsvis blot bemærkede, at Nordisk Cryobank igennem en pressemeddelelse afviste de fremsatte påstande. Kernen i den omtalte pressemeddelelse var således ikke fremlæggelse af ny dokumentation, men primært forskellige formuleringer om, at man afviste kritikken fra Sundhedsstyrelsen.

Samlet konklusion

Kernen i kritikken fra Peter Bower og Nordisk Cryobank er, at DR's samlede dækning har bygget på fejlslutninger, fordrejninger og sensationsjagt. Denne samlede kritik kan klart afvises. Dækningen af sagen om sæddonor 7042 har i hovedsagen været både veldokumenteret og relevant.

Som erkendt af DR, har der imidlertid været fire formuleringer i opfølgningen på dr.dk, som har været enten upræcise eller fejlagtige. Det er uheldigt, men disse formuleringer er dog løbende blevet korrigeret på de relevante sendeflader - jf. opsamlingen på DR's fejl og fakta-side på dr.dk.

I behandlingen af denne ankesag fra Peter Bower er der ikke fundet fejl af en karakter, som indebærer brud på DR's Programetik.

I forbindelse med behandlingen af sagen har redaktionen ændret en formulering om Nordisk Cryobanks meget sene advarsel, ligesom en protest fra Nordisk Cryobank er blevet føjet til en historie på dr.dk. (jf. pkt 4 og 6 ovenfor).

Jeg indstiller herefter, at den samlede klage fra Peter Bower afvises.

Jacob Møllerup, den 21. november 2012